

Monoksidi ya kaboni

Monoksidi ya kaboni ni gesi yenye sumu ambayo huwezi kuonja, kunusa au kuona. Kuipumua kunaweza kufanya uwe mgonjwa na inaweza kuua bila onyo ukiwemo hali ya hatarini sana.

Vyanzo vya kawaida

Vyanzo vya kawaida vya monoksidi ya kaboni (CO) nchini Australia ni pamoja na barbeki, briketi za mkaa na majiko ya kuchomea nyama, vipasha moto vya nje, taa za gesi, zana zilizo na injini ndogo za petroli (kama vile visafishaji vya shinikizo au misumeno ya saruji), na kutolea nje kwa injini (kutoka kwa gari lako na mashua).

Sumu ya monoksidi ya kaboni inatokea wakati gani?

Sumu ya monoksidi ya kaboni husababishwa na kupumua gesi ya monoksidi ya kaboni, ambayo huzalishwa wakati mafuta hayachomi kabisa.

Sumu ya monoksidi ya kaboni inatokea mara nyingi wakati vifaa vya kupasha nje au kupikia nje, kama vile barbeki ya mkaa, vinaletwa ndani nyumba na kutumiwa katika eneo lililofungwa. Mara nyingi hii hutokea usiku wakati watu wanapotafuta joto rahisi au la gharama ndogo.

Sumu pia hutokea wakati magari, boti au jenereta (hasa dizeli) zinaachwa zikiendesha bila mtiririko wa hewa wa kutosha au zipo katika nafasi iliyofungwa.

Visafishaji vya shinikizo vinavyotumia mafuta au misumeno ya saruji pia inaweza kusababisha sumu ya monoksidi ya kaboni wakati vikitumiwa ndani ya nyumba, au katika nafasi iliyofungwa (kama vile banda au kibanda, tangi au ghala).

Dalili za sumu ya monoksidi ya kaboni ni nini?

Dalili za kawaida zinajumuisha:

- maumivu ya kichwa
- kichefuchefu na maumivu ya tumbo
- kutapika
- kizunguzungu
- udhaifu
- kuzimia
- kuchanganya
- uchovu

Kuwemo hatarini kwa muda mrefu husababisha:

- kupoteza ufahamu
- kifafa
- majeraha ya kudumu ya ubongo
- kifo

Dalili za sumu zinakuwa mbaya zaidi kidogo kidogo kama mtu yuko hatarini kwa muda mrefu. Ikiwa mtu ameanguka au amepoteza fahamu piga simu kwenye sifuri mara tatu (000) kwa ambulensi na kutafuta msaada wa matibabu. Kwa ushauri unaohusiana na sumu ya monoksidi ya kaboni iliyoshukiwa au iliyothibitishwa, wasiliana na NSW Poisons Information Centre (Kituo cha Habari za Sumu cha NSW) kwenye **13 11 26**.

Kumbuka, monoksidi ya kaboni ni sumu sana. Jihadharini usijiweke kwenye hatarini wakati wa kuwasaidia wengine. Ikiwa kuhatarishwa na monoksidi ya kaboni kumetokea ndani, nenda nje kuomba msaada.

Monoksidi ya kaboni

Nani yuko hatarini zaidi?

Sumu ya monoksidi ya kaboni inaweza kuathiri mtu yeyote. Watu wenye hatari kubwa wakiwemo:

- watoto wachanga
- wajawazito na mimba wao
- wazee
- watu wenye matatizo sugu ya kiafya, kama vile ugonjwa wa moyo.

Jinsi ya kuzuia sumu ya monoksidi ya kaboni

- Usitumie ndani nyumba barbeki, briketi ya mkaa au majiko ya kuchomea nyama, vipasha moto vya nje au taa za gesi. Vinaweza kuzalisha monoksidi ya kaboni hata kama hakuna moshi.
- Weka mkaa kutoka kwa barbeki nje.
- Usitumie jenereta ndani, au katika nafasi iliyofungwa. Ikiwa unatumia moja, hakikisha kuwa haiko karibu na dirisha au mlango na inaonyeshwa mbali na nyumba.
- Usiache gari lako likiendesha kwenye gereji (hata wakati mlango wa gereji umefunguliwa).
- Tumia tu vifaa vinavyotumia mafuta (kama vile visafishaji vya shinikizo au misumeno ya saruji) nje, au katika nafasi zinazopitisha hewa safi.
- Tumia tu vipasha joto vilivyoidhinishwa kutumia ndani kwa joto na vihudumiwa angalau kila baada ya miaka 2 na fundi aliyesajiliwa wa gesi. Ikiwa unatumia aina hii ya kipasha moto, fikiria kusakinisha kengele ya kigunduzi monoksidi ya kaboni inayosikika kwa usalama ziada.

Kamwe usitumie ndani ya nyumba vile BBQ au vipasha moto vya kutumia nje.

Vinatengeneza gesi ya monoksidi ya kaboni, ambayo kuua bila onyo.

Jilinde mwenyewe na familia yako msimu huu wa baridi: Acha nje BBQs na vipasha moto vya nje.